

KİTAP DEĞERLENDİRMESİ: ÇALIŞARAK YAŞAMAK YA DA SAVAŞARAK ÖLMEK (PAUL MASON)

Kitap Değerlemesi Başvuru Tarihi: 22.01.2018

Kitap Değerlemesi Kabul Tarihi: 29.03.2018

Gülşen ÇETİN AYDIN

Dr. Öğretim Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,

gulsencetin1986@gmail.com

Giriş

BBC Newsnight ekonomi muhabiri olan Paul Mason bu çalışmayı kitabın giriş bölümünde anlattığı hikayeden yola çıkarak yazmıştır. Mason, eserde hikayenin yaşandığı döneme ait önemli olayları değerlendirmekte ve Avrupa, Amerika ve Uzakdoğu'da yaşayan beyaz erkek işçilerin hikayelerini incelemektedir. Eserde 9 ana başlıkta birbirinden farklı hikayelerden oluşan bölümler birbirini izlemektedir. Mason'un eseri hikayeler doğrultusunda ele almasının nedeni ise, daha önce yaşanmış olaylar üzerinden hareket ederek ilerlemenin daha kolay sağlanabilmesi içindir.

1.Bölüm: Uyannın Aslanlar Gibi

Bu bölümde 1819'da Manchester'da yapılan Peterloo Katliamı kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. "Uyanın uykudan uyuyan aslanlar gibi" sözü, Britanya işçi hareketi kültürünün bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Bu bölümde istihdam edilmek işçilerin en büyük beklentisi olarak vurgulanmıştır. Çünkü işçilerin birçoğu uzuv kaybı yaşamış olmasına rağmen çalışmaktan başka çareleri yoktur. Uzuv kaybı yaşamaları bir talihsizlikten öte onlar için bile bile ladedistir. Çünkü işçilere yönelik ne şimdi bilinen haliyle iş güvenliği önlemleri alınmıştır ne de kendileri için telafi niteliği taşıyacak kaza sigortaları yapılmıştır. Hatta bütün bunların yanı sıra haklarını aramak istediklerinde de kurumlar tarafından geri çevrilmişlerdir. Kısacası bütün kapılar yüzlerine kapanmıştır. Çünkü gerek siyasal gerek temel hak ve özgürlüklerinin varlığı bir şey elde etmelerine imkân vermemektedir.

Çalışma koşullarının ağırlığına alışmış olmalarının nedeni, yalnızca haklarını kullanamamalarının bir sonucu değil aynı zamanda kırsal bölgelerde karşı karşıya kaldıkları yoksulluktur. Dolayısıyla hepsi işçi statüsünde çalışıyor olmanın bazı özgürlükler elde edebilmek için zorluklara katlanmak olduğunun bilincinde hareket etmişlerdir. Ancak bazı zorluklara katlanmaları aynı zamanda şiddet görmeyi kabul ettikleri anlamına gelmemektedir. Bu nedenle yöneticilerin şiddet barındıran tutum ve davranışları karşısında hak ve adalet beklentileri onları zaman zaman greve sürüklüyordu. Her ne kadar temel amaçları yalnızca yaşamlarını devam ettirebilmek gibi görünse de şiddet unsurunun, özgürlüklerine müdahale etmesine izin vermeyi kabul etmemişlerdir. Bu sorununun üstesinden ancak birlik olduklarında gelebileceklerinin farkındadırlar. Bu nedenle grevlerinin asıl amacı, barış içinde bir çalışma ortamı elde edebilmektir. Birlikte hareket ederek kendilerine yapılan kötü muamelelerin önüne geçebileceklerine inanmaktadırlar.

2.Bölüm: Her şey Güzellikle İlgili

Bu bölümde 1831'de Lyon'da gerçekleşen İpek Dokumacılarının Başkaldırısı kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde emek sorununun çocuklar cephesinden çözülmesi için uğraş veren Lenin, son zamanlarda çocuk emeği bir yanda emekten bahsetmenin giderek güçleştiğini vurgulamaktadır. Bunun nedeni görünürde yitirmeye bırakılmış dokuma tezgahı işçiliği gibi düşünülse de gerçekte, Çin mallarının ucuzluğunun ve Çin'deki ucuz üretimin önüne geçilemiyor olmasıdır. Dokuma işçiliğinin giderek azalması bireyleri açlığa sürüklemektedir. Oysa buldukları bölgede tarım ürünlerinin bolluğu içinde açlıkla karşı karşıya kalmaları bir türlü anlamlandırılmayan bir durum olarak değerlendirilmektedir. Açlığa maruz kalan bireylerin bu durumu gizlemeleri ve yardım istemekten kaçınmalarının nedeni ise kast sisteminin bir uzantısıdır.

Öte yandan dokumacılık ile uğraşan bireylerin ürkek olduğu belirtilmektedir. Çünkü ipeklerin korunması adına hep kapalı perdeler ardında yaşamlarını sürdürmektedirler. Bu sebeptir ki fazlaca dirençli olmayan

bir yapıları ve hastalıklara davetiye çıkaran bir çalışma ortamları vardır. Bu yüzden olumsuz koşulları bertaraf edebilmek için örgütlenmenin kendilerine fayda sağlayacağı kanaatindedirler. Örgütlenmelerindeki temel amaç, haklarını savunmak adına bir birlik oluşturmaktır. Bunun için birbirlerini cesaretlendirmeleri ve bu yolda azimli bir şekilde ilerlemeleri gerekmektedir. Elde etmek istedikleri, yalnızca kendi menfaatleriyle sınırlı olmayıp ülkenin menfaatlerini de göz önünde bulundurmalıdır. Bu nedenle mücadeleleri için pankartlarına “Çalışarak yaşamak ya da savaşarak ölmek” sloganını yazmışlardır.

3.Bölüm: Şafak Vaktidir

Bu bölümde 1871’de gerçekleşen Paris Komünü kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde emeklerini ortaya koyan işçilerin özgürlüklerini elde edebilmek için örgütlenmeleri ve birlik olmaları gerektiği vurgulanmaktadır. Bu dönemde işçiler, kazandıkları parayı yalnızca karınlarını doyurmak için kullanabilmekte ve güvencesiz bir şekilde istihdam edilmektedir. Bunun bedeli onlar için çok ağırdır. Hasta olma gibi bir lüksleri de bulunmamaktadır. Çünkü özellikle kadrolu çalışmayanlara doktor raporu olmasına rağmen ücretleri ödenmeyen bir sistem mevcuttur. Bu durumda tek dayanakları sendikalar olsa da sendikada yapılan oylamalar kadrolu işçiler tarafından yapıldığı için kadrolu olmayan işçilerin söz söyleme yetkisi de doğrudan ortadan kalkmaktadır. Aslında bu konuda sendikaların da ikilemde kaldığı görülmektedir. Bir yanda modern görünümü işyerleri, diğer yanda bu işyerlerinde çalışan ama gecekondu yaşamı süren bireyler vardır. Her ikisi arasında uzlaşma sağlamak oldukça güçtür. Ancak insana hakettiği değeri verebilmenin yolu olarak makineleşmeyi öngören teknisyenler, makinelerin küresel dünyada iletişimin esasını oluşturacağını belirtmektedir. Onlara göre insanlar bu vesileyle köle-efendi kısıncısından kurtulacaklardır. İyi koşullar elde etmenin yolu örgütlenme özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilmektedir. Ayrıca sendikal hareketlerin tek sakıncası, yapılan grevlerin geneli kapsamaması ve tam bir birlikten söz edilememesidir. Ancak işçiler özgürlüklerini elde etmek ve eşitlikçi bir toplum oluşturulması için ölümü bile göze almaktan kaçınmamaktadırlar. Özellikle, iş ve eğitim konusunda eşit uygulamalara yer verilmesi sayesinde kadınların yalnızca bir erkek sayesinde toplumda var olabilmesinin önüne geçilebilecektir. Çünkü kadınların zorluklar karşısında erkeklere kıyasla daha cesur ve daha dayanıklı olduğu belirtilmektedir.

4.Bölüm: Her Irk Kurtarılmaya Değerdir

Bu bölümde 1 Mayıs’ta Amerika’da gerçekleşen olaylar kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde sendikaların faaliyetlerine devam edip etmeme kararı önem taşımaktadır. Çünkü sendikalar zaman geçtikçe üye kayıpları yaşamaktadır. Sendikaların yerini tüketici kooperatiflerine bırakması gibi bir durum söz konusudur. Bunun nedeni, ücretli kölelik olarak nitelendirdikleri durumun aslında kapitalizmden ziyade tekelcilik ile ilgili bir sorun olduğu ve çözüme bu kooperatifler sayesinde erişilebileceği düşüncesidir. Ayrıca tüketici kooperatiflerinin kurulması ekonominin düzelebileceği umudu da içermektedir. Sendikalardan beklenen çalışma saatlerinin azaltılması ve ücretlerin yükseltilmesi gibi taleplerin gerçekleşmiyor olması, sendikaların etkisini yitirmesine sebep olmuştur. Bunun yanı sıra kadın işçilerin emeklerinin göz ardı edilmesi ve hatta bazı işverenlerin kadın işçilere paralarını tam ödememek adına, yaptığı işlerde kusur bulması da söz konusudur. Bu durum işçilerin çalışma arzu ve isteklerini kaybetmelerine yol açtığı gibi bununla birlikte umutlarını da yitirmelerine sebep olmaktadır. Bunun için harekete geçen işçilerin aldığı grev kararı tarihin en büyük grevi olarak değerlendirilmektedir. Grevin önceliği çalışma saatlerinin düzenlenmesidir. Bu nedenle 1 Mayıs tarihinde önemli bir işçi hareketinin yapıldığı gün olarak yerini almıştır.

5.Bölüm: Devasa Bir Birlik

Bu bölümde 1889-1912 yılları arasında vasıfsız emeği küreselleşmesi kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. Vasıfsız emeğin küreselleşmesini esas alan bu bölüm nitelikli elemanların niteliksiz işçilere yönelik kötü davranışları üzerinden şekillenmektedir. Vasıfsız işçilerin ne varlıkları hissediliyor ne de insanca muamele görmektedir. Bu nedenle temel problemleri, toplumda kendilerine saygı duyulmaması ve ücrettir. Ancak bu duruma kendilerince bir çözüm yolu bulmuşlardır. O çözüm ise beklemek ve sabretmektir. Yapılan grevler sonucu “insan onuruna yakışan ücret” kavramı ortaya çıkmıştır. Tarihte insan onuruna yakışan ücret kavramı “docker’s tanner” olarak bilinmektedir. İşçiler bu kazanımı birlik olmaları sonucunda elde etmişlerdir. Sendikaların aynı zamanda işçilerin mücadele duygularını geliştirdiğini söylemek mümkündür. Sendikaların en önemli gücü grevler olarak görülmektedir. Grevler direnişin bir göstergesidir. Bu sayede sendikalar üretim ve dağıtım ile ilgili kontrolleri yapılabilecek ve örgütlenmenin temeli niteliğini taşıyacaktır. İşçilerin sendikalara yönelmesi ise içlerindeki adalet arayışının bir yansımasıdır. Vasıflı-vasıfsız ayrımı yapılmadan sırf insan olmaları temelinde bir değerlendirme yapılmasını istemektedirler. İnsanca

yaşam koşullarına yalnızca adalet olgusuyla ulaşabileceklerini düşünmektedirler. Sendikalar adalet arayışına çözüm getirmesinin yanı sıra ekonomik özgürlüğe ulaşmayı da vadetmektedir.

6.Bölüm: Kardeş Kavgası

Bu bölümde Alman işçilerin savaşı nasıl durdurmaya çalıştığı ile ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde en büyük tehlikenin kardeş kavgası olduğu düşüncesi hakimdir. Buna rağmen işçilerin tek arzusu çocuklarının kendileri gibi eğitimsiz olmamaları için çaba sarfetmektir. Çünkü yalnızca eğitim sayesinde gelişmişlikten bahsetmek mümkündür. Onlar için en önemlisi çocuklarının eğitimleri sayesinde toplumda saygı duyulacak bir konuma gelebilmeleridir. Kurtuluşu yalnızca eğitimde aramışlar ve eğitim için bütçe ayrılmasını talep etmişlerdir. Çocukların yanı sıra kadınlar da kendilerine iş imkânı sunulmamasından yana şikâyetçiydiler. Ancak stoklardaki yetersizlik nedeniyle madenlerde kadınların da çalışmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sayede kadınlar çalışma yaşamına adım atmışlardı. Hak edilen bir durumun ödül gibi sunulması işçilerin bu dünyada değil, bu dünyanın içinde başka bir dünyada yaşamasına benzetilmektedir. Oysa istedikleri tek şey onurlu bir barış ortamında adil paylaşımın sağlanması ve eşit ücret unsurunun yaygınlaşmasıyla savaşların ve kardeş kavgalarının sona ermesidir.

7.Bölüm: Tamamıyla Bilinçsiz İşçiler

Bu bölümde Çin işçi sınıfının doğuşu ile ilgili bir değerlendirme yapılmıştır. İşçilerin fabrika ortamında karşı karşıya kaldıkları olumsuz çalışma koşulları gün geçtikçe kendilerini fabrikalara bağımlı bırakıyor ve oradan uzaklaşma özgürlüklerini kısıtlıyordu. Çünkü yaşamlarını sürdürebilmek için çalışmaya ihtiyaçları vardır. Hatta öyle ki, işlerini muntazam bir şekilde yapmalarından destek alarak zam talebiyle üstlerinin karşısında durduklarında işlerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Dahası çıkarılan yasaların işçilerin istekleriyle uyumlu olmama durumu da mevcuttur. Yıllık izin haklarını kullanmak istemeleri bile işten çıkış nedenleri olabilmektedir. Bunun için buldukları çözüm yolu her işçinin izne giderken yerine başka bir geçici işçi bulmasıdır. En korkuncu ise, çalışma hayatında çetelere güç kullanma yetkisinin verilmesidir. Çete lideri ile tanışmayan işçiler hem dövülmekte hem de çalışma hakları ellerinden alınmaktadır. Sömürgeciliğin boyutları öylesine kötüydü ki, işçiler fiziksel ihtiyaçlarını karşılamak üzere bile izin almak zorundadır. İşçiler bu durumun üstesinden ancak devrimci bir mücadele ile gelinebileceğine inanmaktadırlar.

8.Bölüm: Cennet ve Dünya Bizi Duyacak

Bu bölümde Yahudi işçilerin kültürel özgürlük mücadelesi kapsamında bir değerlendirme yapılmıştır. Özelleştirmeler sonucu beklenen yeni iş imkânları ve ekonomik refah yerini işsizliğe bırakmıştır. Bununla birlikte toplumda adalet arayışı ortaya çıkmıştır. İşçi ve işveren arasındaki eşitsizliğin son bulması toplumun en büyük beklentisidir. Yalnızca ücret ve çalışma saatleri konuşulmuyordu artık. Bunun yanı sıra eğitim ve kültürel faaliyetlerden de bahsedilmektedir. Öte yandan işçi hareketleri mevcut düzeni değiştirmeye ve iyileştirmeye yöneliktir. Ancak yapılması beklenen değişimin koşullarının zor olduğunun farkına varılmıştır.

9.Bölüm: Umudun Beraberinde Getirdiği Mutluluk

Bu bölümde fabrikalı işçilerin denetlenmesi durumunda karşılaşılan olaylara ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bölümde işçilerin umut içinde beklemesi bile kendilerine mutluluk getiriyordu. Çünkü artık mücadeleleri cevap vermektedir. Dayanışmanın, birlik içinde hareket etmenin meyvelerini yemektirler. İşverenlere fazla seçim şansı bırakmamışlardı. Birliktelik aynı zamanda bilinçlenmeyi de beraberinde getirmiştir. İşçiler işyerindeki yaptıkları işten kaynaklanan riskler karşısında daha duyarlı ve bilinçli bir hale gelmişlerdir. Aynı zamanda nasıl yapılacağına dair eğitim almadıkları bir işte çalışmayı reddetmeyi de öğrenmişlerdir. Tüm bu göstergeler iş sağlığı ve güvenliği kavramının doğuşuna zemin hazırlamaktadır. Söz konusu bu kazanımlar grevler sonucu elde ettikleri güçten kaynaklanmaktadır. Başı dik ve onurlu duruşlarının yegâne gerekçesi grev kararları ile birlikte dayanışma içinde olmalarından kaynaklanmıştır. Nihayet özgürlüklerini terk etmek zorunda kalmayacaklardı.

KAYNAKÇA

Mason, P. (2014). Çalışarak Yaşamak ya da Savaşarak Ölmek, (Çev: Gözde Orhan, Mehmet Ertan), İstanbul: Yordam Kitap.